

254

ZARZĄDZENIE MINISTRA GÓRNICTWA I ENERGETYKI

z dnia 1 września 1967 r.

w sprawie ogólnych zasad eksploatacji urządzeń energetycznych.

Na podstawie art. 4 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 30 maja 1962 r. o gospodarce paliwowo-energetycznej (Dz. U. Nr 32, poz. 150) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1.

Przepisy ogólne.

§ 1. Zarządzenie dotyczy urządzeń energetycznych wymienionych w § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 stycznia 1963 r. w sprawie określenia rodzajów urządzeń energetycznych objętych przepisami ustawy o gospodarce paliwowo-energetycznej (Dz. U. Nr 3, poz. 16).

§ 2. 1. Zarządzenie ustala ogólne zasady eksploatacji urządzeń energetycznych w jednostkach gospodarki społecznej, zwanych dalej „zakładami”.

2. Szczegółowe zasady eksploatacji poszczególnych rodzajów urządzeń energetycznych regulują odrębne przepisy, wydawane przez Ministra Górnictwa i Energetyki, zwane dalej „szczegółowymi przepisami eksploatacji”.

3. Przepisy zarządzenia należy również stosować przy eksploatacji urządzeń energetycznych w zakładach górniczych, o ile przepisy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy oraz bezpieczeństwa pożarowego w zakładach górniczych, przepisy o prowadzeniu ruchu zakładów górniczych lub normy obowiązujące w zakładach górniczych nie stanowią inaczej.

§ 3. Ilekroć w zarządzeniu jest mowa:

- 1) o eksploatacji urządzeń energetycznych — należy przez to rozumieć prowadzenie ruchu tych urządzeń oraz utrzymanie ich w należyłym stanie technicznym,
- 2) o służbach eksploatacyjnych — należy przez to rozumieć osoby, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Gór-

nictwa i Energetyki z dnia 20 sierpnia 1965 r. w sprawie kwalifikacji osób sprawujących kierownictwo i dozór nad eksploatacją urządzeń energetycznych (Dz. U. Nr 38, poz. 238), w rozporządzeniu Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 20 sierpnia 1965 r. w sprawie kwalifikacji osób wykonujących usługi w zakresie konserwacji i naprawy urządzeń energetycznych (Dz. U. Nr 38, poz. 239) oraz w rozporządzeniu Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 20 sierpnia 1965 r. w sprawie wykazu stanowisk i kwalifikacji osób obsługujących urządzenia energetyczne (Dz. U. Nr 38, poz. 240).

Rozdział 2.

Służby eksploatacyjne.

§ 4. Służby eksploatacyjne są obowiązane do prowadzenia eksploatacji urządzeń energetycznych zgodnie z przepisami zarządzenia oraz szczegółowymi przepisami o eksploatacji oraz zgodnie z obowiązującymi instrukcjami o eksploatacji poszczególnych urządzeń energetycznych.

§ 5. 1. Do zakresu działania osób sprawujących dozór nad eksploatacją urządzeń energetycznych (osób dozoru) należy:

- 1) bezpośrednio prowadzenie eksploatacji określonych urządzeń energetycznych zgodnie z zasadami techniki oraz wymaganiami bezpieczeństwa i higieny pracy,
- 2) bezpośrednio kierowanie czynnościami osób zajmujących się obsługą, konserwacją lub naprawami urządzeń energetycznych,
- 3) kontrola stosowania instrukcji o eksploatacji,
- 4) nadzorowanie właściwego przygotowania i organizacji miejsc pracy w sposób zabezpieczający przed wypadkami przy pracy,

- 5) kontrolowanie realizacji programów pracy urządzeń energetycznych,
- 6) nadzorowanie i wykonywanie pomiarów niezbędnych do racjonalnej gospodarki paliwowo-energetycznej, a w szczególności pomiarów zużycia paliw i energii, parametrów roboczych oraz stopnia wykorzystania urządzeń energetycznych,
- 7) kontrolowanie zapisów ruchowych oraz sporządzanie ustalonych raportów i sprawozdań,
- 8) inicjowanie przedsięwzięć zmierzających do usprawnienia eksploatacji urządzeń energetycznych.

2. Do zakresu działania osób sprawujących kierownictwo nad eksploatacją urządzeń energetycznych (osób kierownictwa) należy:

- 1) prowadzenie gospodarki paliwowo-energetycznej określonego działu (wydziału, sekcji),
- 2) kierowanie za pośrednictwem osób dozoru czynnościami osób obsługujących urządzenia energetyczne oraz osób wykonujących konserwacje i naprawy urządzeń energetycznych,
- 3) kierowanie opracowaniem i prowadzeniem dokumentacji niezbędnej do prawidłowej eksploatacji urządzeń energetycznych,
- 4) udział w przyjmowaniu urządzeń energetycznych do eksploatacji,
- 5) opracowywanie projektów instrukcji o eksploatacji,
- 6) współpraca z organami upoważnionymi do dysponowania mocą urządzeń energetycznych przyłączonych do wspólnej sieci,
- 7) opracowywanie programów pracy urządzeń energetycznych, ze szczególnym uwzględnieniem pracy tych urządzeń w godzinach największego obciążenia układu energetycznego,
- 8) inicjowanie przedsięwzięć zmierzających do usprawnienia gospodarki paliwowo-energetycznej.

3. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do tych osób kierownictwa, które jako osoby dozoru bezpośrednio prowadzą eksploatację określonych urządzeń energetycznych.

§ 6. 1. Zakres działania osób obsługujących urządzenia energetyczne oraz osób wykonujących usługi w zakresie konserwacji i naprawy urządzeń energetycznych powinien wynikać z instrukcji o eksploatacji urządzeń energetycznych.

2. Instrukcje o eksploatacji powinny być opracowane na podstawie zarządzenia i szczegółowych przepisów o eksploatacji oraz na podstawie dokumentacji fabrycznej, a w szczególności fabrycznych instrukcji o obsłudze urządzenia i powinno określać:

- 1) ogólną charakterystykę techniczną urządzenia energetycznego i niezbędne warunki techniczne eksploatacji,
- 2) czynności związane z uruchomieniem, obsługą w czasie pracy i zatrzymaniem urządzenia energetycznego w warunkach normalnej eksploatacji,
- 3) wymagania w zakresie konserwacji urządzeń energetycznych,
- 4) zasady postępowania w razie awarii, pożaru lub innych zakłóceń w pracy urządzenia energetycznego,
- 5) zakresy i terminy wykonywania zapisów ruchowych (wskazania aparatury kontrolno-pomiarowej, manipulacje ruchowe i inne),
- 6) zakresy i terminy prób, pomiarów, przeglądów i remontów,
- 7) wymagania dotyczące ochrony przed porażeniem, pożarem, wybuchem oraz inne wymagania w zakresie bezpieczeństwa obsługi i otoczenia.

3. Instrukcję o eksploatacji zatwierdza kierownik zakładu.

§ 7. Wyciąg z instrukcji o eksploatacji określający podstawowe czynności związane z obsługą urządzenia, a w szczególności zasady postępowania na wypadek awarii, pożaru lub innych zakłóceń, powinien być umieszczony w widocznym miejscu pracy urządzenia.

Rozdział 3.

Dokumentacja techniczna.

§ 8. 1. Każde urządzenie energetyczne w zakładzie powinno mieć odpowiednią dokumentację techniczną.

2. Do dokumentacji technicznej zalicza się:

- 1) dokumentację fabryczną dostarczoną przez dostawcę urządzenia w zakresie ustalonym obowiązującymi przepisami lub w drodze porozumienia między dostawcą i odbiorcą urządzeń, a obejmującą w szczególności świadectwa, karty gwarancyjne, fabryczne instrukcje o obsłudze, opisy techniczne oraz rysunki konstrukcyjne, montażowe i zestawieniowe,
- 2) dokumentację eksploatacyjną obejmującą:
 - a) dokumenty przyjęcia urządzenia do eksploatacji,
 - b) instrukcje o eksploatacji,
 - c) książki i raporty pracy urządzenia energetycznego (w zależności od potrzeb),
 - d) dokumenty dotyczące przeglądów, konserwacji i remontów urządzenia energetycznego,
 - e) wyniki prób i pomiarów okresowych i doraźnych (protokoły),
 - f) dokumenty dotyczące uszkodzeń,
 - g) dokumenty określone przepisami szczególnymi (np. o dozorcze technicznym), wykazy lub opisy sprzętu ochronnego, zabezpieczającego itp.,
 - h) wykaz niezbędnych części zapasowych i stan ich posiadania.

§ 9. 1. Jeżeli szczegółowe przepisy o eksploatacji nie stanowią inaczej, kierownicy zakładów, kierując się wymaganiami § 8, ustalą niezbędną dokumentację eksploatacyjną dla poszczególnych urządzeń energetycznych zakładu.

2. Dokumentacja eksploatacyjna powinna być bieżąco aktualizowana.

3. Zasady i tryb prowadzenia dokumentacji technicznej w zakładzie określa kierownik zakładu.

Rozdział 4.

Przyjmowanie urządzeń energetycznych do eksploatacji.

§ 10. 1. Jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej, decyzję o przyjęciu urządzenia energetycznego do eksploatacji podejmuje kierownik zakładu, wyznaczając osoby kierownictwa i dozoru odpowiedzialne za eksploatację urządzenia.

2. Przyjęcie urządzenia energetycznego do eksploatacji może nastąpić po:

- 1) sprawdzeniu kompletności dokumentacji technicznej,
- 2) przeprowadzeniu prób i pomiarów w zakresie umożliwiającym stwierdzenie, czy urządzenie odpowiada oznaczonym warunkom technicznym,
- 3) sprawdzeniu, czy urządzenie jest dopuszczone do ruchu lub obrotu zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami,
- 4) sprawdzeniu, czy przeprowadzony został odbiór techniczny przez organy dozoru technicznego, o ile urządzenie takiemu odbiorowi podlega,
- 5) sprawdzeniu, czy stan urządzenia i przygotowanie jego miejsca pracy odpowiadają warunkom technicznym oraz

wymaganiom bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony przeciwpożarowej,

6) sporządzeniu protokołu przyjęcia urządzenia energetycznego do eksploatacji.

3. Protokół przyjęcia urządzenia energetycznego do eksploatacji powinien zawierać:

- 1) wyniki przeprowadzonych prób i pomiarów (ust. 2 pkt 2),
- 2) wykaz braków i usterek, ze wskazaniem terminu ich usunięcia,
- 3) wykaz dokumentacji technicznej, materiałów i części zamiennych,
- 4) stwierdzenie, czy zostały spełnione wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony przeciwpożarowej,
- 5) stwierdzenie, czy urządzenie energetyczne może być przyjęte do eksploatacji.

§ 11. 1. W uzasadnionych wypadkach kierownik zakładu, za zgodą inspektora pracy, może powziąć decyzję o przyjęciu do eksploatacji urządzenia energetycznego nie odpowiadającego w pełni oznaczonym warunkom technicznym, jeżeli nie spowoduje to zagrożenia bezpieczeństwa obsługi i otoczenia, a nieprzyjęcie urządzenia energetycznego do eksploatacji mogłoby spowodować straty gospodarcze lub zakłócenia w pracy innych urządzeń.

2. Urządzenia energetyczne, o których mowa w ust. 1, nie mogą być eksploatowane dłużej niż 6 miesięcy. Po upływie tego okresu urządzenie energetyczne może być dalej eksploatowane pod warunkiem spełnienia wymagań określonych w § 10.

§ 12. Dla urządzenia energetycznego przyjętego do eksploatacji kierownik zakładu powinien wyznaczyć pracowników służby eksploatacyjnej, posiadających wymagane kwalifikacje w zakresie eksploatacji urządzeń energetycznych właściwej grupy i wymagane zaświadczenia kwalifikacyjne oraz odpowiednio poinstruowanych i wyposażonych w środki i materiały niezbędne do prowadzenia eksploatacji urządzenia energetycznego.

Rozdział 5.

Prowadzenie eksploatacji urządzeń energetycznych.

§ 13. Osoby kierownictwa i dozoru prowadzące eksploatację urządzenia energetycznego powinny zapewnić w szczególności właściwe i zgodne z przeznaczeniem wykorzystanie urządzenia, ekonomiczne użytkowanie paliw i energii oraz pełne bezpieczeństwo obsługi i otoczenia.

§ 14. 1. Wskazania aparatury kontrolno-pomiarowej, obejmujące w szczególności wielkości zużycia paliw i energii, powinny być bieżąco rejestrowane przez osoby obsługujące urządzenie energetyczne.

2. W ustalonych okresach zapisy, o których mowa w ust. 1, powinny być analizowane przez osoby kierownictwa i dozoru w celu oceny:

- 1) racjonalności stosowania oraz stopnia wykorzystania urządzeń energetycznych i osiągniętej przez nich sprawności,
- 2) prawidłowości założeń do przyjętych programów pracy oraz układów pracy urządzeń energetycznych.

3. Na podstawie wyników analizy należy podejmować niezbędne przedsięwzięcia zmierzające do usprawnienia gospodarki paliwowo-energetycznej w zakładzie (§ 5 ust. 2 pkt 8).

§ 15. 1. Programy pracy odbiorników energii lub paliw gazowych powinny przewidywać taki przebieg obciążenia, ażeby w godzinach największego obciążenia układu energetycznego ilość pobieranej energii oraz paliw gazowych była najmniejsza.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy urządzeń, których wielkość obciążenia jest niezależna od zakładu.

§ 16. 1. W terminach ustalonych przez kierownika zakładu należy dokonywać oceny stanu urządzeń energetycznych, ich zdolności do dalszej niezawodnej pracy, warunków eksploatacji, a zwłaszcza warunków bezpieczeństwa i higieny pracy — na podstawie wyników przeprowadzanych okresowo przeglądów oraz prób i pomiarów.

2. W zakresie przeglądu wchodzi:

- 1) sprawdzenie stanu technicznego urządzenia energetycznego oraz stanu pomieszczenia, w którym odbywa się jego eksploatacja,
- 2) stwierdzenie stopnia zużycia lub uszkodzenia urządzenia energetycznego lub jego części,
- 3) sprawdzenie prawidłowości wskazań aparatury kontrolno-pomiarowej,
- 4) niezbędne próby i pomiary.

3. Próby i pomiary powinny dotyczyć:

- 1) wielkości charakteryzujących niezawodność i bezpieczeństwo pracy urządzenia,
- 2) parametrów techniczno-ekonomicznych, zwłaszcza dotyczących wydajności oraz sprawności pracy urządzenia (w szczególności strat energetycznych).

4. Wyniki prób i pomiarów należy uznać za zadowalające, jeżeli odpowiadają one wartościom dopuszczalnym, podanym w szczegółowych przepisach o eksploatacji lub w odpowiedniej dokumentacji technicznej urządzenia energetycznego.

5. Wyniki prób i pomiarów powinny być porównane z uzyskanymi w poprzednim okresie, a jeżeli wykazują znaczne pogorszenie — urządzenie należy poddać wzmocnieniu nadzorowi i zwiększyć częstość prób i pomiarów.

§ 17. W wyniku przeprowadzonego przeglądu należy:

- 1) wykonać niezbędne zabiegi konserwacyjne,
- 2) usunąć stwierdzone usterki,
- 3) wymienić zużywające się szybko części urządzenia.

§ 18. Przy ustalaniu terminów i zakresu przeglądów, prób i pomiarów należy uwzględniać lokalne warunki pracy urządzenia, jego stopień ważności w procesie technologicznym, wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy oraz czynniki zmniejszające niezawodność pracy urządzenia, a w szczególności:

- 1) okresowe nasilenie skrajnie niskich albo skrajnie wysokich temperatur otoczenia, wyładowań atmosferycznych itp.,
- 2) wzmocniony stopień zapylenia, zawilgocenia itp.,
- 3) przeciążenie,
- 4) stopień wyposażenia w urządzenia zabezpieczające i sygnalizacyjne,
- 5) niezawodność konstrukcji urządzenia i przebieg jego dotychczasowej pracy,
- 6) inne warunki pracy urządzenia.

§ 19. Jeżeli w okresie między kolejnymi planowanymi przeglądami (§ 16) wystąpią przejawy nasuwające przypuszczenie, że urządzenie energetyczne mogłoby ulec uszkodzeniu, należy przeprowadzić przegląd doraźny tego urządzenia na podstawie programu ustalonego każdorazowo w zależności od zaistniałych okoliczności.

§ 20. 1. Osoba sprawująca dozór nad eksploatacją urządzenia energetycznego powinna wstrzymać ruch tego urządzenia w razie stwierdzenia uszkodzeń lub zakłóceń uniemożliwiających normalną eksploatację.

2. Jeżeli ruch urządzenia energetycznego stwarza zagrożenie bezpieczeństwa obsługi lub otoczenia, decyzję o wstrzymaniu ruchu urządzenia powinna powziąć osoba obsługująca to urządzenie, zawiadamiając o tym właściwą osobę dozoru.

3. Urządzenie energetyczne powinno być przekazane do remontu lub wycofane z eksploatacji, jeżeli zostanie stwierdzone:

1) pogorszenie stanu technicznego poniżej wartości dopuszczalnych dla tego urządzenia, ustalonych w szczegółowych przepisach o eksploatacji lub instrukcji o eksploatacji,

2) uszkodzenie urządzenia zagrażające niezawodności ruchu lub uniemożliwiające dalszą jego pracę, a zwłaszcza zagrażające bezpieczeństwu obsługi i otoczenia.

4. Decyzję o wycofaniu urządzenia energetycznego z eksploatacji podejmuje kierownik zakładu na wniosek osoby sprawującej kierownictwo nad eksploatacją tego urządzenia.

5. Przepis ust. 4 nie dotyczy wypadków, w których decyzję o wycofaniu urządzenia z eksploatacji podejmuje jednostka upoważniona do dysponowania mocą urządzeń energetycznych przyłączonych do wspólnej sieci lub inny organ upoważniony do tego na podstawie przepisów szczególnych.

§ 21. 1. W wyniku wykonania remontu urządzenia energetyczne powinno być doprowadzone do stanu odpowiadającego warunkom technicznym, wynikającym z przepisów zarządzenia lub szczegółowych przepisów o eksploatacji.

2. Remont powinien być wykorzystany do modernizacji urządzenia energetycznego w celu poprawienia parametrów techniczno-ekonomicznych.

Rozdział 6.

Przepisy przejściowe i końcowe.

§ 22. Kierownicy zakładów przeanalizują stosowane w zakładzie zasady eksploatacji urządzeń energetycznych, zakres działania służb eksploatacyjnych, stan dokumentacji technicznej oraz obowiązujące instrukcje o eksploatacji i dostosują je do wymagań zarządzenia w terminie jednego roku od dnia wejścia zarządzenia w życie.

§ 23. Jeżeli szczegółowe przepisy o eksploatacji przewidują wymagania wyższe od określonych w zarządzeniu,

mają zastosowanie w tym zakresie postanowienia szczególnych przepisów o eksploatacji.

§ 24. 1. W wyjątkowych wypadkach uzasadnionych ważnymi względami technicznymi i ekonomicznymi kierownik jednostki nadrzędnej nad zakładem może — po uzyskaniu zgody właściwego terenowo okręgowego inspektoratu gospodarki paliwowo-energetycznej lub właściwego okręgowego urzędu górniczego w odniesieniu do zakładów górniczych — zezwolić na eksploatację urządzeń w sposób odmienny niż to przewidują przepisy niniejszego zarządzenia i szczególne przepisy o eksploatacji, jeżeli nie spowoduje to obniżenia stanu bezpieczeństwa i higieny pracy ani stanu ochrony przeciwpożarowej.

2. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, powinno określać sposób odmiennej eksploatacji i czas jej trwania.

§ 25. 1. Tracą moc dotychczasowe przepisy w zakresie uregulowanym niniejszym zarządzeniem.

2. W szczególności — stosownie do przepisów art. 21 ustawy z dnia 30 maja 1962 r. o gospodarce paliwowo-energetycznej (Dz. U. Nr 32, poz. 150) — tracą moc:

- 1) część I „Przepisów eksploatacji technicznej urządzeń elektrycznych w zakładach przemysłowych”, zatwierdzonych przez Ministra Energetyki dnia 9 lutego 1953 r., zmienionych zarządzeniem nr 120 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 23 czerwca 1958 r.,
- 2) w części 1 „Przepisów eksploatacji elektrowni i sieci”, zatwierdzonych przez Ministra Górnictwa i Energetyki dnia 16 grudnia 1959 r.:
 - a) pkt 1 „Dokumentacja techniczna”,
 - b) pkt 2 „Przyjęcie do eksploatacji podstawowych urządzeń energetycznych”,
 - c) pkt 9 „Sprawozdawczość techniczna”.

§ 26. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Górnictwa i Energetyki: *J. Mitrega*